

104639

การใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR)
ในวิชาการเขียนสารคดี (นท.416)

(Participatory Action Research in Learning Process of
CA416 Feature Writing Course)

ศิริพร กิตติวรากุล

รายงานวิจัยชั้นเรียน ฉบับที่ 3

พ.ศ.2548

มหาวิทยาลัยพายัพ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยชิ้นนี้ได้รับการสนับสนุนทุนจากมหาวิทยาลัยพายัพ นับเป็นโอกาสอันดีที่ทำให้ผู้วิจัยได้เปิดโลกทัศน์ แสวงหาองค์ความรู้ใหม่ ๆ ทางการศึกษา จนกระทั่ง สามารถทำสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จากความร่วมมือของบุคคลหลาย ๆ ฝ่าย ตั้งแต่นักศึกษาทั้ง 26 คน ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการเขียนสารคดี (นท.416) ในภาคเรียนที่ 2/2548 ซึ่งได้ตั้งใจเรียน และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีโดยตลอด รวมถึงคณาจารย์ในภาควิชานิเทศศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ ที่คอยส่งเสริมการทำวิจัย และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งสำหรับคุณมะลิ จันทร์สุนทร กับคุณบรรจง ศีละวงษ์เสรี เจ้าหน้าที่ประจำสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยพายัพ ที่คอยให้คำแนะนำ และให้ความช่วยเหลือ รวมถึงช่วยไขข้อสงสัยให้ผู้วิจัยสามารถผ่านพ้นอุปสรรคต่าง ๆ มาได้หลายครั้งหลายครา

นอกจากนี้ ขอขอบพระคุณ รศ.ดร.สนิท สัตโยภาส เป็นอย่างสูง ที่ให้คำแนะนำในการปรับแก้รายงานการวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สุดท้าย ขอขอบคุณ "คุณแม่" อารีรักษ์ เสรีกิตติกุล และคู่ชีวิตที่น่ารัก "คุณหนู่ย" นันทสิทธิ์ กิตติวรากุล ซึ่งทั้งคู่คอยรับฟังปัญหา และให้กำลังใจอันแสนพิเศษอย่างที่ไม่เคยมีใครทำได้ ทำให้ผู้วิจัยมีพลังที่จะสร้างสรรค์ผลงานออกมาได้อย่างภาคภูมิใจ

ศิริพร กิตติวรากุล

2548

บทคัดย่อภาษาไทย

1. ประเทศ : ไทย
2. หมายเลขงานวิจัย : รายงานวิจัยชั้นเรียน ฉบับที่ 3
3. ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) : การใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ในวิชาการเขียนสารคดี (นท.416)
4. ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) : Participatory Action Research in Learning Process of CA416 Feature Writing Course
5. ผู้เขียน : นางศิริพร กิตติวรากุล
6. หน่วยงาน : สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยพายัพ
7. ประเภทเอกสาร : รายงานการวิจัย
8. รายละเอียดของงานพิมพ์: รายงานการวิจัยขนาด 113 หน้า
9. วันที่ตีพิมพ์ : มิถุนายน 2549
10. ภาษา : ไทย
11. หน่วยงานที่ให้ทุน : มหาวิทยาลัยพายัพ
12. คำหลัก : กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
การวิจัยชั้นเรียน
วิชาการเขียนสารคดี

บทคัดย่อ

ก. ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา : เนื้อหาทั้งหมดทุกบทเรียน ที่ใช้ในการเรียนการสอนวิชา นท.416

ขอบเขตด้านประชากร และเวลา : นักศึกษาทุกคนที่ลงทะเบียนเรียนวิชา นท.416 การเขียนสารคดี จำนวน 26 คน ในภาคเรียนที่ 2 /2548

ขอบเขตด้านตัวแปร : มี 4 ตัวแปร ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนด้วยกระบวนการ PAR ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนด้วยกระบวนการ PAR ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา และทักษะการนำไปใช้ที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา หลังจากผ่านการเรียนการสอนด้วยกระบวนการ PAR

ข. ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้ ดำเนินการตาม "หลักการวิจัยชั้นเรียน" คือ เน้นการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ และหาแนวทางที่จะพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ซึ่งปัญหาสำคัญที่ต้องการแก้ไขคือ "นักศึกษาขาดทักษะการนำไปใช้" จึงประยุกต์ใช้ทฤษฎีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ได้แก่ แนวคิดเรื่อง "การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR)" มาใช้ในวงการศึกษา โดยนำกระบวนการ PAR (Study-Reflection-Action) มาเป็นเครื่องมือในการสร้างรูปแบบการเรียนการสอนทุกบทเรียน หลังจากนั้น ผู้สอนได้วิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอนดังกล่าว ใน 3 ด้าน คือ (1) ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยผลคะแนนจากแบบฝึกหัดท้ายบท (2) วัดความพึงพอใจของนักศึกษาด้วยแบบวัดความพึงพอใจที่เป็นข้อคำถามอัตนัย และ (3) วัดทักษะการนำไปใช้ที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา ใน 5 มิติ ได้แก่ 3.1) วิเคราะห์จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3.2) วิเคราะห์จากเหตุผลที่ผู้เรียนพึงพอใจ 3.3) วิเคราะห์จากงานที่นักศึกษาได้รับมอบหมาย 3.4) วิเคราะห์จากโครงการฝึกปฏิบัติ และ 3.5) วิเคราะห์จากการประเมินตนเอง สุดท้ายจึงได้สรุปถึงผลการวิจัยด้านกระบวนการว่า กระบวนการ PAR เหมาะกับการนำไปใช้ในการเรียนการสอนหรือไม่ รวมถึงเหมาะกับเนื้อหา ผู้เรียน ผู้สอน และวิธีการสอนลักษณะใดมากที่สุด

ค. สรุปผลการวิจัย

- (1) ผลการวิจัยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน : หลังจากผ่านการเรียนการสอนด้วยกระบวนการ PAR นักศึกษาส่วนใหญ่เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับ "ดีมาก"
- (2) ผลการวิจัยด้านความพึงพอใจ : นักศึกษาส่วนใหญ่ พึงพอใจการเรียนการสอนด้วยกระบวนการ PAR
- (3) ผลการวิจัยด้านทักษะการนำไปใช้ : เมื่อวิเคราะห์จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักศึกษาเกิดทักษะการนำไปใช้ในระดับ "มาก" และ เมื่อวิเคราะห์จากเหตุผลที่ผู้เรียนพึงพอใจ พบว่า นักศึกษาเกิดทักษะการนำไปใช้ "มากที่สุด" ในขณะเดียวกัน เมื่อวิเคราะห์จากงานที่นักศึกษาได้รับมอบหมายพบว่า นักศึกษาเกิดทักษะการนำไปใช้ใน ระดับ "ดี" ส่วนผลการวิเคราะห์จากโครงการฝึกปฏิบัติ ก็พบว่า นักศึกษา "เกิดทักษะการนำไปใช้ในเชิงลึก" และสุดท้าย เมื่อวิเคราะห์จากการให้นักศึกษาประเมินตนเอง ปรากฏว่า นักศึกษา "เกิดทักษะการนำไปใช้อย่างแท้จริง"
- (4) ผลการวิจัยด้านกระบวนการ : กระบวนการ PAR สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอน เพื่อเพิ่ม "ทักษะการนำไปใช้" ให้กับนักศึกษาได้ดี โดยลักษณะเนื้อหาที่เหมาะสมกับ กระบวนการ PAR คือ ไม่ซับซ้อน หรือรวบรัดเกินไป และหากมีเนื้อหาเชื่อมโยงกัน ต้อง ทำให้นักศึกษาเข้าใจตั้งแต่ต้น ส่วนลักษณะผู้เรียนที่เหมาะสมกับกระบวนการ PAR คือ เข้าเรียนสม่ำเสมอ รู้จักการทำงานเป็นทีม ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รวมถึงมีวินัย และมีความรับผิดชอบสูง ทั้งนี้จำนวนนักศึกษาในชั้นเรียนต้องไม่มากเกินไป สำหรับ ลักษณะกิจกรรมในช่วงศึกษา(Study) ที่เหมาะสมกับการเรียนการสอน ได้แก่ การศึกษา จากเอกสารก่อนแล้วค่อยสรุปบทเรียนเป็นวิธีการที่นักศึกษาชื่นชอบ และยังทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ค่อนข้างดี และหากมีบางบทเรียนที่ต้องเรียนซ้ำ ผู้สอนจะต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบเนื้อหาและเอกสารบ้าง นักศึกษาจึงจะพึงพอใจ สุดท้าย ข้อควรคำนึงสำหรับผู้สอนที่จะนำกระบวนการ PAR ไปใช้ในชั้นเรียน คือ ทำความเข้าใจหลักการของ กระบวนการ PAR ก่อน แล้วค่อยนำไปใช้ให้บรรลุเป้าหมายที่เหมาะสม การวางแผน กิจกรรมต้องสอดคล้องกับปัญหาที่ต้องการแก้ไข และสอดคล้องกับเนื้อหาบทเรียน นอกจากนี้ จะต้องมีความพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับผู้เรียน อีกทั้ง การกำหนดเครื่องมือในการประเมินผลด้านต่าง ๆ ต้องชัดเจนและควรจะทำ ทุกระยะ เพื่อจะได้เห็นพัฒนาการของนักศึกษา รวมถึงต้องเป็นคนช่างสังเกต และคอย กระตุ้นให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมตลอดเวลา

ABSTRACT

1. Country : Thailand
2. Research Report Number : Classroom Research No.3
3. Name (Thai) : การใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ในวิชาการเขียนสารคดี (นท.416)
4. Name (English) : Participatory Action Research in Learning Process of CA416 Feature Writing Course
5. Author : Mrs. Siriporn Kittiwarakul
6. Organization : Communication Arts, Faculty of Social Sciences
7. Type of Document : Classroom Research Report
8. Pages : 113 pages
9. Date Printed : June 2006
10. Language of Document : Thai
11. Funding Organization : Payap University
12. Keyword : Participatory Action Research
Classroom Research
Feature Writing Course

Abstract

2

A. Scope of the Study

Scope of Contents : All lessons in Feature Writing Course (CA 416)

Scope of Population and Time : 26 students who took CA 416 course in semester
2 / 2005

Scope of Variables : (1) Learning Process by PAR Method (2) Students' Satisfactions in Learning Process by PAR method (3) Students' Achievements and (4) Students' Applied Skills after participated in Learning Process by PAR method

B. Research Methodology

This research combines both social sciences' research theories called "Participatory Action Research (PAR)" with educational field that's "Classroom Research" which emphasized on problem solving systematically and finding the path to develop a better learning process. The main problem which needs to be solved is students are lack of "Applied Skill". PAR process (Study-Reflection-Action) was used as a tool to form a new learning formation for each and every lesson. After that, the instructor analyzed the result in 3 issues; (1) assess students' achievement by ranking the score from end-of-lesson exercise (2) evaluate students' satisfaction by questionnaires (3) evaluate students' applied skill in 5 different dimensions these are 3.1) the result from students' achievement assessment 3.2) the result from students' satisfaction evaluation 3.3) the score from assignments 3.4) the result from field trip assessment 3.5) the result from self-assessment. Finally, the research find out whether PAR process is suitable for learning as well as kind of the students, instructor and contents of lessons.

C. Results

- (1) Students' achievement: After they participated in Learning Process by PAR method, most of their achievement is in the rank of "excellent".
- (2) Students' satisfaction: Most student' s quiet satisfied in Learning Process by PAR method.
- (3) Students' applied skill: The research discovered that their applied skills are in the rank of "good" which analyzed from students' achievement assessments. In case of analysis from students' satisfaction questionnaires, most students have the applied skills in the rank of "excellent". Moreover their skills are in the rank of "good" when that were analyzed from the assignments' scores. Finally, most students can develop their applied skills "deeply" and "practically" which analyzed from field trip assessments and self-assessments
- (4) Process Results: PAR method can be used in learning process for increase students' applied skill. The content of lesson which suited for PAR shouldn't be too complex or too shorten. In case of two lessons that their contents are continually, the instructor have to make the student understand the previous lesson so clearly before going to the next lesson. Moreover, the student who suited for this PAR should have high responsibility, discipline, and be a good team-worker. In addition, the activity in "Study" step which suited for learning process by PAR method is document-learning before making conclusion of the lesson because most student 's satisfied this activity and it's causes to high achievement. However, if some lessons needs to be re-learn, the instructor should make a change in documents or activities for making student satisfied. Finally, there are 5 consideration points for the instructor who would like to use PAR in classroom; (1) make a clear understand in the principle of PAR before planning learning process, (2) learning activity in "study" step should go along with objective, lesson and be flexible (3) be ready to adjust the activity to suit most of the students, (4) tools and evaluation form should be precise (5) the instructor should be a good observant person and motivator.

สารบัญ

กิตติกรรมประกาศ.....	ก
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญภาพ	ฐ

บทที่ 1 ความสำคัญของปัญหา

ความสำคัญของปัญหา.....	1
ปัญหานำวิจัย.....	2
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	2
ผลที่ได้รับ.....	2
นิยามศัพท์.....	3

บทที่ 2 แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 1 แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	5
1.1 แนวคิดเรื่องการวิจัยชั้นเรียน.....	5
1.2 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(PAR)	9
1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการคิดแนวข้าง.....	13
ส่วนที่ 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	15

บทที่ 3 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

แนวทางในการเรียนการสอนเรื่อง “การเตรียมความพร้อมก่อนลงมือเขียนสารคดี”.....	20
แนวทางในการเรียนการสอนเรื่อง “การเขียนสารคดี”.....	30
แนวทางในการเรียนการสอนเรื่อง “การวิจารณ์สารคดี”.....	37
ขอบเขตการวิจัย.....	39

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	39
การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	42
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	45

บทที่ 4 ผลการวิจัยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4.1 สรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังจากผ่านการเรียนการสอนด้วย กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	48
4.2 ปัจจัยทางกระบวนการเรียนการสอนที่มีผลต่อระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักศึกษา.....	49

บทที่ 5 ผลการวิจัยด้านความพึงพอใจ

5.1 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการ PAR: วิเคราะห์จากคะแนนที่ให้มา...53	
5.2 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการ PAR: วิเคราะห์จากคำตอบอัตนัย... 57	
5.2.1 สาเหตุที่นักศึกษาพึงพอใจในกระบวนการเรียนการสอนแบบ PAR.....	57
5.2.2 สาเหตุที่นักศึกษาไม่พึงพอใจในกระบวนการเรียนการสอนแบบ PAR.....	65

บทที่ 6 ผลการวิจัยด้านทักษะการนำไปใช้

6.1 ทักษะการนำไปใช้เกิดขึ้นกับนักศึกษา “มาก” วิเคราะห์จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน..71	
6.2 ทักษะการนำไปใช้เกิดขึ้นกับนักศึกษา “มากที่สุด” วิเคราะห์จากเหตุผลที่ผู้เรียนพึงพอใจ.....	72
6.3 ทักษะการนำไปใช้เกิดขึ้นกับนักศึกษาในระดับ “ดี” วิเคราะห์จากงานที่นักศึกษาได้รับมอบหมาย.....	74
6.4 ทักษะการนำไปใช้เกิดขึ้นกับนักศึกษา “เชิงลึก” วิเคราะห์จากโครงการฝึกปฏิบัติ.....	77
6.5 ทักษะการนำไปใช้เกิดขึ้นกับนักศึกษา “จริง” วิเคราะห์จากการประเมินตนเอง (Self Assessment).....	79

บทที่ 7 สรุป และอภิปรายผล

7.1 สรุปผลการวิจัย.....	83
7.1.1 หลังจากผ่านการเรียนการสอนด้วยกระบวนการ PAR นักศึกษาส่วนใหญ่เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับ “ดีมาก”.....	83
7.1.2 นักศึกษาพึงพอใจการเรียนการสอนด้วยกระบวนการ PAR	84
7.1.3 ทักษะการนำไปใช้ที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาในมิติต่าง ๆ	85
7.1.4 กระบวนการ PAR สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้ดี.....	86
7.2 อภิปรายผล.....	88
7.2.1 ลักษณะเนื้อหาที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนด้วยกระบวนการPAR.....	88
7.2.2 ลักษณะผู้เรียนที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนด้วยกระบวนการPAR	89
7.2.3 ลักษณะกิจกรรมในช่วงศึกษา(Study) ที่เหมาะสมกับการเรียนการสอน.....	91
7.2.4 ข้อควรคำนึง สำหรับผู้สอนที่จะนำกระบวนการPAR ไปใช้ในการเรียนการสอน.....	93
7.2.5 ประเด็นเรียนรู้สำหรับการวิจัยชั้นเรียน.....	95
7.2.6 ประเด็นเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับงานวิจัยที่ผ่านมา	97
7.3 ข้อสังเกต.....	98
7.4 ข้อเสนอแนะ.....	99
บรรณานุกรม.....	101
ภาคผนวก.....	103

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	เปรียบเทียบการค้นหาทางเลือกตามปกติ กับการค้นหาทางเลือกแบบคิดแนวข้าง ...	14
ตารางที่ 2	แสดงระเบียบวิธีวิจัยชั้นเรียนวิชาการเขียนสารคดี (นท.416) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ในเนื้อหาการเรียนการสอนเรื่อง “การเตรียมความพร้อมก่อนลงมือเขียนสารคดี”	20
ตารางที่ 3	แสดงระเบียบวิธีวิจัยชั้นเรียนวิชาการเขียนสารคดี (นท.416) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ในเนื้อหาการเรียนการสอนเรื่อง “การเขียนสารคดี”	30
ตารางที่ 4	แสดงระเบียบวิธีวิจัยชั้นเรียนวิชาการเขียนสารคดี (นท.416) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ในเนื้อหาการเรียนการสอนเรื่อง “การวิจารณ์สารคดี”	37
ตารางที่ 5	แสดงจำนวนร้อยละของนักศึกษา แยกแยะตามระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่ละบท.....	48
ตารางที่ 6	แสดงวิธีการศึกษาบทเรียน (Study) ที่ใช้ในการเรียนการสอนแต่ละบท	49
ตารางที่ 7	แสดงคะแนนเฉลี่ย ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการ PAR ในการเรียนการสอนแต่ละบทเรียน	53
ตารางที่ 8	เปรียบเทียบกระบวนการเรียนการสอนในบทที่ 4 ครั้งแรก และครั้งที่สอง	56
ตารางที่ 9	สาเหตุที่นักศึกษาพึงพอใจในกระบวนการเรียนการสอนแบบ PAR.....	59
ตารางที่ 10	สาเหตุที่นักศึกษาไม่พึงพอใจในกระบวนการเรียนการสอนแบบ PAR	67
ตารางที่ 11	แสดงจำนวนร้อยละของนักศึกษา ที่เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับดีมาก และดี พร้อมทั้งวิเคราะห์ทักษะการนำไปใช้ที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา	71
ตารางที่ 12	แสดงจำนวนครั้งและอันดับของเหตุผลที่นักศึกษาตอบข้อคำถามอันทันย เรื่องความพึงพอใจการเรียนการสอนด้วยกระบวนการ PAR.....	72

ตารางที่ 13 แสดงคะแนนที่นักศึกษาแต่ละคนทำได้ พร้อมทั้งวิเคราะห์ ระดับทักษะการนำไปใช้ที่เกิดขึ้น.....	75
ตารางที่ 14 แสดงจำนวนร้อยละของนักศึกษาที่เกิดทักษะการนำไปใช้ในระดับต่าง ๆ.....	76
ตารางที่ 15 แสดงคะแนนเฉลี่ยที่นักศึกษาประเมินพัฒนาการของตนเอง หลังจากเสร็จสิ้นจากการเรียนการสอนตลอดภาคเรียน	82
ตารางที่ 16 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการนำไปใช้ และความพึงพอใจของนักศึกษาที่เกิดขึ้นหลังจากผ่านการเรียนการสอน ด้วยกระบวนการ PAR	86

PAYAP UNIVERSITY

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1 แบบจำลองกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	12
ภาพที่ 2 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)	46

PAYAP UNIVERSITY